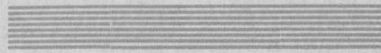

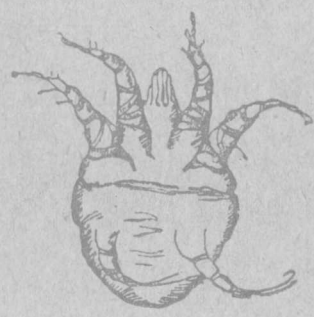
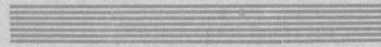
~~Н 29-8~~
~~249~~

В Р А Ч Н А Ъ Е Й Н

Л Ю Ъ М

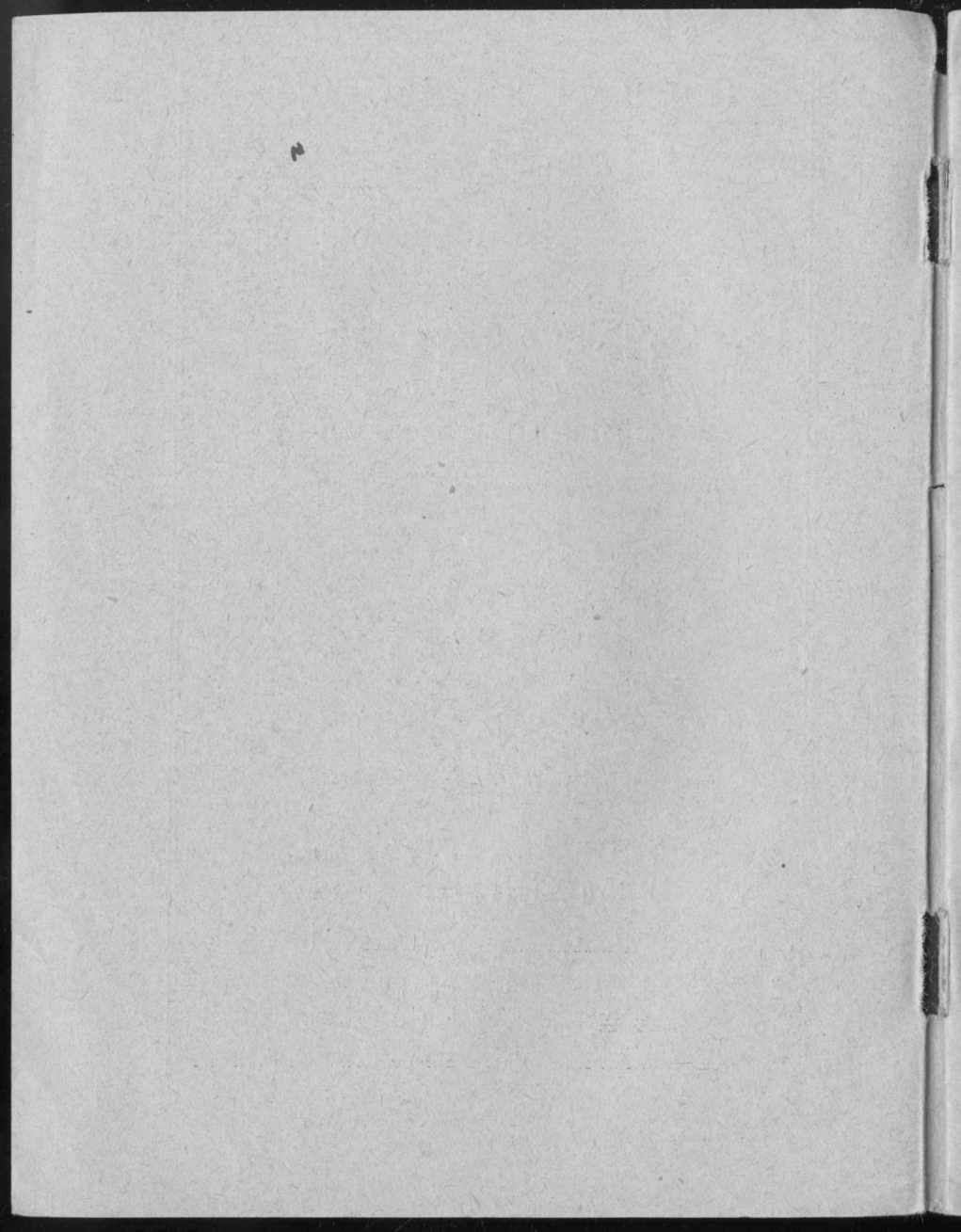
(ЧЕСОТКА И БОРЬБА С НЕЮ)

СССР-са-јџзјаслџн
Шџрса-њига-лезан-ин

М џ с н у а
1 9 2 7 - в о

Коми-3

ВРАЧ НАДЕЖИН

2-1027

1950

Г. П. Б.
1927.

ЛУДОМ

(ЧЕСОТКА И БОРЬБА С НЕЮ)

Т. Надежевалые-коми-пöртöмсö ас-ногыс
лöбöдiс, редакciaалис-да, А. Чеусова

СССР-са-жöзjаслөн Шöрсә-нiга-леçан-ин
1927-во, Мöсква

ГЛАВЛИТ № 86798
ТИРАЖ 2000 экз.

ЗАКАЗ № 1899

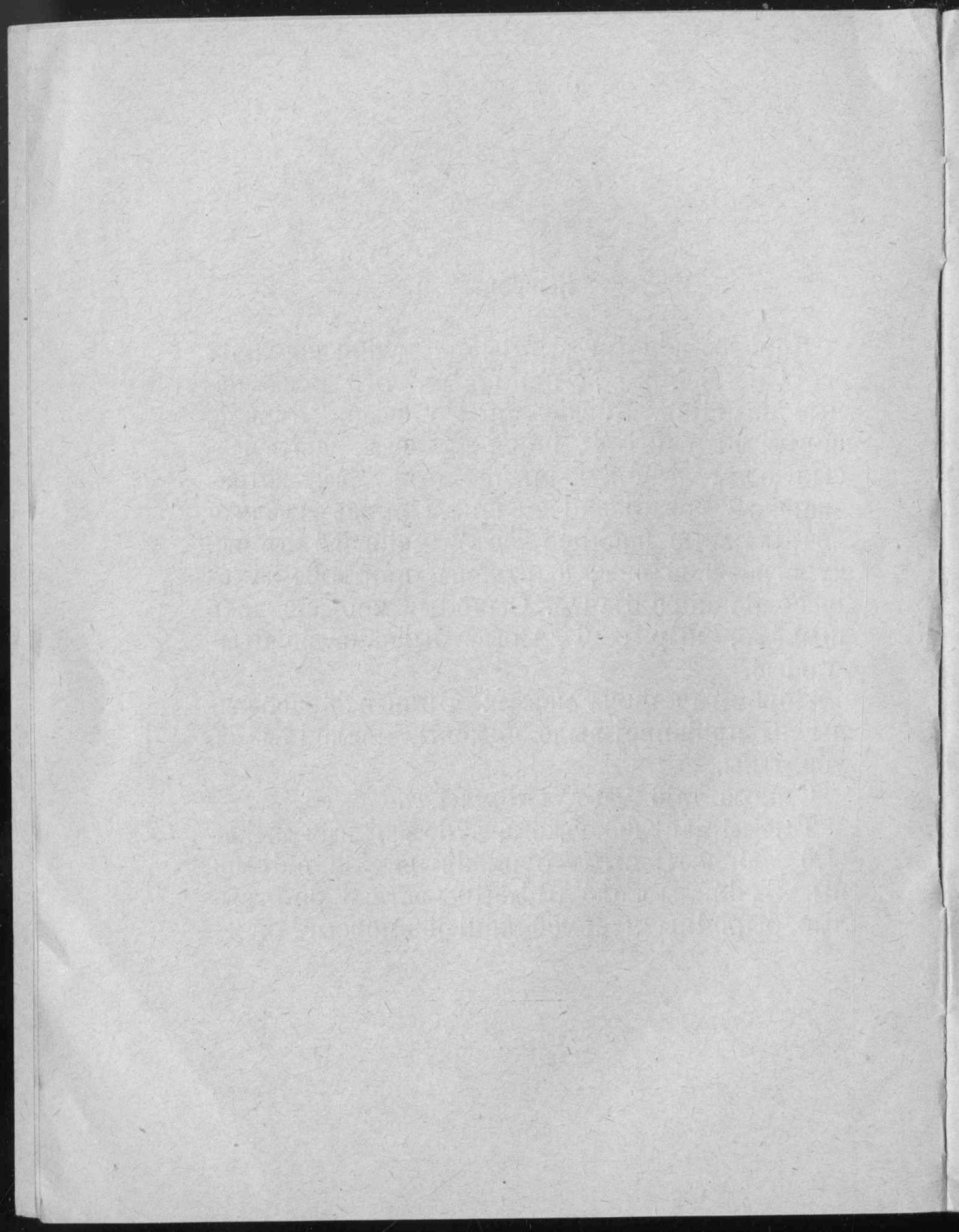
Кыввоз.

Комі-јөз-пөвсын вывті-јона лудөм паскалө-ма. Сіјө-віөмыс ас-понданым, огө кужө овныс да сіјөн. Керкајасным посніөе, дуркөе, аеным пыр һајтөе, шоча мыссам. Öтi-вежөсын олам унаөн, кымынкө-морт. Кык-жыра-керкаыд грездјасад зев еща. Сіјө-жө вежөсын көџајкајасые шабдісө костөны, дөрасө кыөны, курөгјасөө віçөны, пыртлөны шонтыны балајасөө да порепіјансө. Сынөдые керкаас пыр шыкөма, пыр сені тырыс быдеама-віөөдые-гагјыс.

дөрөм-гач шоча вежам: міјанын дөрасө нылыслы пріданней-вылө чөжөны, новлөдны оз убелітны.

Ставыс тајө маст лудөмлы.

Тајө-һигаас лоө гижөма лудөм-јылыс: мыјыс сіјө лоө, кыçи сыыс бурдөдчыны да відчыены. Быдөнлы колө лыддыны һигасө да öтвылыс бырөдны лудөмсө комі-јөз-пөвсыс.

I. Мыҗла лудӧмлы оз волы пом.

Мижанын шоч-керкаын оз лудны. Бостны-кӧ став-роҗ-му-пастасӧ, уна-миллон-морт лудӧмаыд сурӧ. Быдлаын еіктјасын олӧны җескы-да, быд-керкаын олысые уна. Сыпонда му-кӧд-еіктас пӧштӧ став-јӧзые лудӧны.

Карјасын ӧҗі-вежӧсын ешаҗык-морт олӧ, сӧстӧмҗыка најӧ пастасӧны, пелкҗыка керкасӧ виҗӧны. Карын еіктын-дорые овны лӧ-сыдҗык: висман да сени больничаяс емӧе, уна-пӧлӧс-докторјас-да. дај сіјӧ-на мижан-карјасын уна лудысыд ем, җікӧҗсӧ најӧ некор-жӧ оз быравлыны.

Мыҗла быдлаын сещӧм-јона лудӧмнас ви-сӧны?

Тајӧ-јуалӧм-вылӧ зев-кокҗи воҗа-кыв-шуну. Олам ми вывті-җајта, дурка, җескыд-инын. җајтысла мукӧд-дырјі керкаад жоҗ-плакајасые оз тӧдчыны, а новлан-кӧлујным кормылӧ. Мыссыны-керны огӧ-жӧ радејтӧ, җајт-сурја-кодӧе ветлӧдлам.

Мыҗла сіҗі?—да со-мыҗла: ӧҗікӧ, ми огӧ тӧдӧ став-локлунсӧ җајта да дурка-олӧмые, сывӧсна огӧ сыые јандысӧ; сӧстӧма-олӧмсӧ вескодӧн лыд-дам. Мӧдкӧ, еіктјасын больні-

чајас да докторјас абуѳе; ем-кѳ, сѳмын кымынынкѳ, абу ставас. Болънѳасанъ болънѳаѳъ костјас зев-гырысѳе, уна-дас-верстаѳе. Ылын-пондаыс крестанънлы доктор-дѳнѳ подѳн мунны дыш-а, муз-вѳлыслые коқјассѳ „нѳнѳм-пондаыд“ оз-жѳ песны-дај (лудѳмтѳ-ѳд најѳ нѳнѳмтујѳ пуктѳны). Страда-дырјѳ да рѳспута-дырјѳ (тулыс, арын) грездса-војтыр доктор-јастѳ некущѳма оз адзывны.

Мѳжан-крестана унжык-вѳсѳмсѳ пѳрѳсѳн шуѳны. Оз-кѳ кут кодкѳ вермѳдчыны, паччѳр-вылас кајас да кујлас-а, доктор-ордѳ оз мун. Зѳкѳз-нѳн кор пѳгѳбѳ воас, вѳлѳетѳ сылы докторыд ковмас.

Лудѳмыд морттѳ волпасѳз оз вошты, бѳа-вѳсѳмѳн-моз оз сѳкыда вѳсѳд. Сы-понда лудѳмтѳ крестана нѳнѳмѳн лыдѳѳны.

Ѳѳѳ-доктор вѳсталѳ со-кущѳм-тор. Ѳтчыд-пѳ арын нуѳсны менѳ ылѳ грездѳ, сѳкыда-вѳсыс-дѳнѳ. Вѳдлалѳ ме сѳјѳс да вѳдчыса вѳвјассѳ-шојтчѳдѳдѳм. Локтѳсны зев-уна-јѳз: кодѳ вѳсысѳс вѳдлыны, кодѳ ме-дѳнѳ. Вѳзѳдлѳ ме ѳѳѳ-ѳетѳна-кѳ-вылѳ-да—апастѳм сѳјѳ: лудѳ. Јуала батыслыс, пыд-нѳ, мѳса, тенад лудѳ?

— Тајѳ, Петѳыс? Лудѳ. Став-чѳладѳј, буракѳ, лудѳны.

— Уна чѳладѳыд?

— Ем, тырмас сѳјѳ-бур, — зев-паскыда-шпынмунѳмѳн шуѳс батыс:—сѳзѳмѳн-кымын котралѳны.

Мыла-нө он бурдөд лудөмөы? Тажө-өд зев
вужана, ставнытө виемөдас. Волин, ескө, ме-
-ордө, лекарство сеті.

— Карөз? Лудөм-вөсна? Лудөмыд-өд абу-
-на зев-сөкыд-вием, мед лудыштасны. Лудөм-
-вөсна вөв-кокјас огө-на кутө песны. Коркө-
-тон бурдасны. Ештөны-таж, мед гыжјасөны.
Ужтөгыд овны-өд сөкыд-жө.

Ставныс еерөктисны. Сесеа быдөн пондис-
ны порасны ылын-олөм-вылө: быд-виеөмыс-пө
лун-војсө он сој да вөвтө он музты; маты-
-нөс-кө-пө больничасаңыд олим,— бурдөдчим.

Сізі-өд і ем: маті-гөгөрсө-крестана больни-
чаад щөкыджыка волөны, бурдөдчөны, јуа-
сөны докторлыс виеөмјас-јылыс, корөны сы-
лыс отсөг. докторыс-кө бур да бура-бурдөдө,
крестанаыс сіјөс јона расөјтөны, кывзөны
сылыс виеталөмјасө, вөчөны сіјө-щөктөм-
-серті. Маті-гөгөрсөјасыд мукөдыс і лудөмыс
бурдөдчөны, волөны сіјөн доктор-ордө. Бур-
дөдчыныс ескө і бурдөдчөны, да зикөзсө сы-
ыс мынны оз вермыны.

Лудөмыд—кучік-виеөм. Емөс нөшта мукөд-
-пөлөс кучік-виеөмјас, сөмын лудөмыд мјанын,
Роч-муын, мед-јона паскалөма. дасһоль-мил-
-лон-кучік-виеөма-шын вит-миллон да жыныс
лудөмөн виеө. Крестанаыныд өнөз-на лудөмтө
һинөмтујө пунктө, он кув сыыс-да. Сізнас сіз,
лудөм-помыс һекөд-на абу кувлөма, сөмын

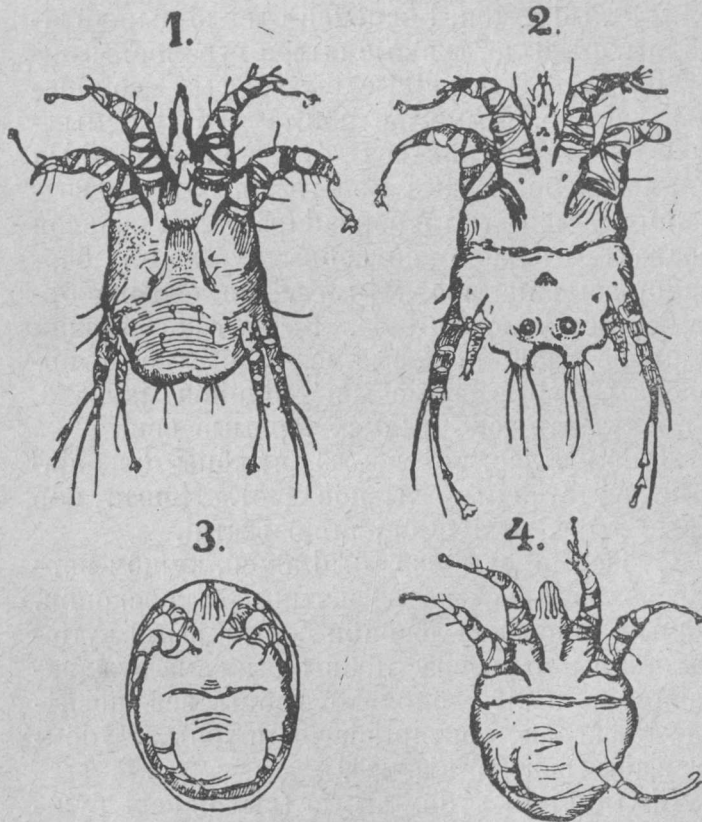
вiдчыены да бурдöдчыны сыые колö. Он-кö понды бурдöдчыны, во, дај кыкöс вiсöдас: пыр пондан чарсјыены-гыжјасны. Лун-нi-вој һекущöм спокој оз ло, прамеј уѣöм нi шојт-чöм. Оз понды сојсыны. Мортыд омöлтчас. Нeкущöм-уж кiас оз понды пырны. дај ку-щöм-ужалые лоö сiјö сојтöг-уѣтöг-олигад?

II. Мыј колö тöдны лудöм-јылые.

Колö быдöнлы тöдны, мыјые лоö лудöмые да мыј-понда сiјö сещöм-ödjö-паккалö. Тöдны-кö сiјö-торјас пондан, көкнiджык лоö сыые мынтöдчыны. А мынтöдчыны сыые колö, меd мiјан весiг öтi-лудые ез вöв.

Лудöмыд лоö зев-поснiдик, бусые-на пос-нi, гагјассан. Ыждöдан-стеклötöг најöс он i адзы.

Лудöм-гагјыд дае-вылын-олые. Сывöсна шуöны сiјöс паразитöн. Паразитöн-жö шуöны быдöнöс, кодi ачые һемтор оз вöч-а, олö јöз-ужöн, јöз-сылi-вылö öшјöма-да (револутсијаöч мiјанын озырјас сiзи олисны). Паразитыд уна-пöлöс: тој, пыщ, лудiк, уна-пöлöс-ков да му-кöд. Ставные најö дае-вылын-олыејас, морт-јај сојöны. На-пые һекод һемтор оз вöч, һекущöм-уж оз ужав. Код-сурö на-пые ту-ша-куѣа луѣјалöны (тој, лудiк да с. в.), код-сурö гырк-пыщкын олöны (ковјас), а лудöм-гагјыд кучiкын олö.

Лудом-гагјас: 1 — ај-гаг; 2 — ењ-гаг; 3 — лудом-гаг-колк; 4 — том-гаг.

Лудом-гагјас лудик-модаа. Куш-сінмөн-вирдөмөн сижө төдчө зев-илөлік (очень малень-

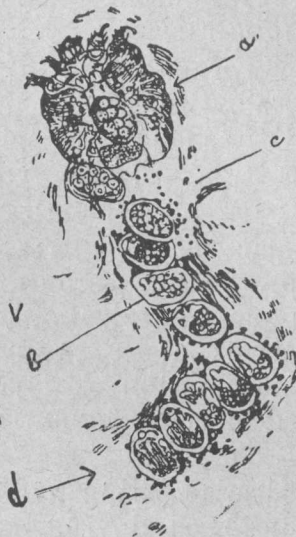
кий) жежыд-чүтөн. Ыждөдан-стеклө-пыр-кө вичдөнны сы-вылө, тушасы сылөн гуранө: мышку да кынөмув-кучикысы бытө гыа—вомөна-бөрөздааө. Мышкуас нөшта зев уна мыл-кодјас, лежнөглөн-моз суцкасана-поснидик жем-кодјасөн. Кокыс нол-гоз: кык-гозыс воцладорас, мөд-кыкыс бөрладорас. Ен-гагјаслөн воцладор-кокјасыс помасөны сур-кодөн, бөрладорјасыс шөтаө. Ај-гагјаслөн сөмын бөрја-бөр-кокјасыс шөтаө. Воцда-гоз бөр-кокјасыс воцладор-кокјасыс-моз-жө сур-кодөн помасөны. Журис тушасыс төдчөмөн јансалө. Сіјө кузныр-код, вылыса-черлыс сөні.

Лудөм-гагјас, тој-моз-жө, чужөны серовјасыс. Ај-гаг еныс кыкпөв ичөт. Нөшта кор еныс тыра, секі сіјө јешшө ыжыд.

Гагјаслыс чужөмсө, быдмөмсө, куцөм-пертасаө најө-да, позө ацзыны микроскопөн. Сөмын микроскоп-лөсөдөм-бөрын јөзыд кутисны төдны мыжвөсна лөоны быдеама-вужана-вигөмјас. Најө, вөлөмакө, лөоны зев поснидик-гагјассаң, бактеріјасөсөн шуөны. Лудөм-гагјасыд бактеріјас-жө.

Ыжыд-тыра-лудөм-ен-гаг (сылөн секі рушкуас тырис серов) мортлыс кучиксө кырлөдлө, вурдыс-моз аслыс туј вөчалө. Секі сіјө пыдө кучик-пыщкө оз пыр, ветлөдлө мед-вылыса-кучик-пласт-увтыс. Визлалө сіјө сөмын војјасын. Мунигас јад лөзө, сы-вөсна јажыд сөтө-лудө. Нөшта-нын јона лудө, желнөг-код-

-сущкасаннас дојдало кучикто-да, вескалом-
-јадеыс золито сеті-да. Мортыд чашысё-гыж-
-јасё, гыжјасёмнас чажто лоньоны гагсё. Сы-
-вёсна, со, і вёсёмсё лудёмөн нымтоны.

Кучикод вескыда-пёкөдчөмөн-мунигөн ең-
-гаг колалө туж-вылас серовјас, асмогсё-да
(посыдик-сөд-шыдөсјас бытө).

Ај-гагјас лунын өтілабын-жө олөны, визла-
-лөны сөмын војјасын, кучик-вывті. Кучик-
-пы щкө некущөм-тујјас најө оз вөчавны.

Ај-гагјаслөн уҗыс зев еша: еојоны-јуоны, тыреөдöны ең-гагјасөс, севса вiт-сiҗiм-лун-мыҗети кулöны.

Геровјасые кык-кымын-лун-мыҗети петöны томiнiк-гагјас. Регыдөн чужанiнсö најö енов-тöны, петöны кучiк-вылö. Кык-вежон-бöрын најö лöбны ғырые-гагјасөн.

Лудöмыд зев-вужана-вiҗöм: пырые-пыр öти-саң мöдлы вужас. Вывти ödjö сiјö паекалö школајасын. Öти-велöдчыс-кö вiемас, регыд ставныс лудны кутасны. дас-лун-мыҗети став-велöдчысыс кутасны ғыжјасын.

Важ-велöдыејас регыдөн каҗалöны лудöм-тö, пырые-пыр лудыеөс ыстöны гортас, тор-јöдöны җоңвиҗа-велöдчыејасыс, оз лезны сi-јöс школаö, кытчöҗ җiкöҗ оз бурд. Тащöм-тор-јöдöмыс велöдыејасөн вiеыејасөс зев-бур-тор: уна челад-öс вiҗö вiемöмыс, отсалö вi-гöмсö лöнöдны-да.

Томiнiк-велöдыејас унаөн лудöмтö оз тöд-ны асныс, вiеыетö оз другөн каҗавны. Сывöсна налөн школаас лудыеыд пыр уна ем.

Кокнiа разалö лудöмыд челад-пöвсын вор-сiҗас. Öти-лудöма-кö на-пыщкö вескалас, ставныс вiемасны. А грездса-челад, пышкајјас-моз, велалöмаөс öтчукöрын овны. Öти-кö кыт-чöккö котöртас, ставныс сы-бöрыс. Лудöма-кö кодкö на-пöвсын ем, лудöм-гагјыс сы-вылыс кыҗкö пiекöдчас-нын җоңвиҗа-вылö.

Уна-челада-семјао-кө лудöмыд вескалас, ставсö радјас. Крестана-челадыд-öд кыңи олöны? Ставныс öтiлаын, öтi-вольпасын уңлöны, унаыс öтi-дөрöм-гач новлöны. Нöшта дөрöм-гачсö омöла пeслалöны-пожалöны, пeслалiгас оз пуңöдлыны. Вiсöдыс-гагјасыс сетчö ловјөн колöны. Кыңи-нö ескö сeсeа таңи-олiгөн лудöмыд оз вуң мöда-мöдлы? Весiг мам-батыс щöщ вiсeмасын.

Гырыс-јöзлы (бат-мамлы, чој-воклы-да) пыр колö кыңиöдны поснi-челад-бөрeа, медем оз овны да оз ворсны најö лудöма-челадкöд. Агтö, дөрöм-гачтö да вольпас-гöгöртö колö вiңны сöстöма. Дөрöм-гачтö да вольпасвыв-дөратö (простыня) щöкыджыка вежлавны да пeслалiгас бура пуны. Челадтö оз ков öтлаын уңтöдлыны. Быд-вольпас-вылö колö волсавны дöра. Оз ков щук роч-дöра, сöмын мед сöстöм вöли-а.

Пыр колö тöдвылад кутны, мыј лудöмыд вуңö лудыс-бердö-iнмöдчылöмыс. Щöкыда вiсмылöны вольпас-ешкынеан, колујсан, на-бердö-кө вiсeыс iнмöдчылöма. Öтлаын-уңлигөн öтпырјö семјакод-сö вiсöдас. Но медеа-кокниа вiсmöны најта да дурка-олiгөн.

* * *

Лудöмыд-кө көласас, мортыс вој-вој оз кут уңны: гагјас-вiзлалöмыс да лeңöм-јадыс јайыс

сотчыны-лудны пондае, пыр лоӧ гыжжасны. Унмовгыштас-кӧ муртса і сійӧ гыжжасӧ, уѳгас. Пастӧгыс-кӧ пӧртчӧдны сещӧм-лудыгӧс, јажыс туша-куѳтаыс кӧтӧма. Мед-сука кӧтӧмыс морӧсас, нонјассаныс увланӧ. Сещӧм-код-жӧ рушкыас, јанѳимас, кокјасас пӧѳӧсӧѳыс-da. Медса-муса лудӧм-гаглы кӧ-чун-костјас, вӧснӧдӧк-кучӧкыс сетыс. Мед-кокнӧа сійӧ сетчӧ кутчӧсӧ. Пӧснӧ-челаф-лӧн лудӧм-кӧтӧдыд кок-гӧлӧнас дај весӧг кок-пыдӧсас овлӧны. Чужӧмын да ылыын лудӧм-кӧтӧдјас шоча овлӧны.

Лудыселӧн кӧтӧмыс уна-пӧлӧс. Кӧтӧм-костјасас омӧлыка тыдыштӧны гаг-ветлӧдлан-тујјасыс: вескыдӧс і чуклаӧс, зев вӧснӧдӧкӧс, жењыдӧкӧс-da. Сы-понда, јона-вӧзӧдтӧг, он і адзы најӧс. Тујјасыс, гаг-сит-пондаыс, тыдалӧны руд-код-лӧбӧ сӧд-код-вӧчӧн. Кызыс на-пӧыс вабољјасӧн помасӧны. Мед-кокнӧ гаг-тујјас адзыны чун-костјасыс, кучӧкыс сени вӧснӧ-da.

Кӧтӧмӧнын пыр зев-уна гыжна. Сӧјӧ-нӧн лудысеслӧн аслас уѳ: коставлытӧг-лудӧмла вӧыс оз вермы вӧдчысены, ӧтарӧ гыжжасӧ. Мукӧд-дырјыс вӧрӧѳ чарсјас, сесса лӧмалас сетӧ. Овлӧ, кӧтӧмыс орӧсӧс, чун-костјасыд апастӧмӧс мӧетӧмӧс лӧоны. Орјывјасыс зӧртус (бородавка)-гырсаӧѳ быдмылӧны. Лудӧм-кӧтӧмыд оз лудӧм-гаг-помыс орӧссы, орӧс-тӧны сӧјӧс мукӧд-пӧлӧс-гагјас (бактӧрӧјаяс).

Kiad-da, гыж-костјасад-da, њайтыд мијан пыр тырмымөн. А быд-њайт-чирын тырыс быдеа-ма-бактеріјаыс. Гыжјасігөн њайтыскөд-щөщ вескалөны најө гыжна-дојјасө, пежалөны сө-ті. Војдөр вескалөм-иныс гөрдөдас, сесеа өрөсеас.

Кіетөмыд тушаад уна-пөлөс өвлө. Сы-вөс-на мукөд-дырји вісөмтө сөкыд төдмавны, ве-еіг шочініка докторјас ылавлөны. Мед-бур лудөмтө төдмавны гаг-ветлан-тујјас да гаг-јас-серфеыс. Но најөс қорены, медеа-њін гагсө, јона сөкыд: сіјө вывті ічөт, мікроскоптөг он аdqы. Сывөсна вісөмтө төдмавны колө щөк-тыны докторлы. Сіјө відлалас дај вісталас— лудөм-кіетөм тушаад, алы кущөмкө мөд-пө-лөс.

III. Кызі бурдөдчыны лудөмыс.

Лудөмыд, інө, зев-поснідік гагјас-понда. Төдам-кө сіјө, колө, інө, кужны мездыены сыыс. дај мездыеныс, төдан-кө кодыс колө, кокњіджык: колө віны вісөдыс-гагјасө. Мед-јона кулөны најө комі-ізтөгыс, сөмын куш-сіјөн-вөдітчөмөн лудөмыс қікөз он мын. Мыј-вөсна?— да сіјөн, мыј лудөм-гагјас олөны кучікын, піскөдөм-тујјасас. Сетыс најө кучік-вылө шоча петалөны, лекарство-улө оз сур-ны. Сіз-кө, колө најөс кықкө кучік-вылас лептыны, кучік-пыщыс тујјасө пазөдавны, кучіксө њөбөдны. Кучікыд көкњіа њөбөд

майтөгөн (зеленым мылом). Небзөддөм-кучиксө колө јона-һиртны чорыд-дөраһн либө мел-пыз-һн. Секі гаг-тујјасыс кучикыс бырөны. Ем јешщө - бур-лекарство лудөмыс—Вілкінсон-маз (мед-воzza морт лудөмыс-бурдөдыеыс та-јө-мазнас доктор-Вілкінсон вөлөма-да). Мазыс кучиксө небзөддө, гаг-тујјассө паздөдалө, гагјассө вiалө. Сijөс вөчөны со кычi: комi-изтөгпыч да кыз-пу-дөгөд бөстөны өтмындаһн, шуам, 30-зөлөтһикөн; вiж-майтөг да поре-гос бара өтмындаһн, квајтымын-зөлөтһикөн, да көкјамыс-зөлөтһик сөстөм мел-пыз. Поре-госыд медым свежеј вөли, выл-начкөм-порелыс пыщкөсөыс колө бөстны.

Веситөм-комi-изтөгпычсө да пожналөм-мел-пызсө колө пуктыны тастiө да картофел-ны-ран-кодһн, һиртөмөн-моз, јона-бура сорлавны најөс. Кор мiчаа өтлаасаны најө, кiетөны сетчө дөгөдсө да бара јона гудралөны. Сы-бөрын пуктөны сетчө веситөм-вiж-майтөглыс жынсө да бара јона һиртөмөн-моз гудралөны. Майтөг-бөрын пуктөны став-поре-госсө да бара бура-гудралөны, медым тастiad өткод-јум-код артмас. Сы-бөрын содтөны сетчө майтөг-мөд-жынсө да медбөрјасыс јона гудралөны. Артмас маз. Мазтө вөчны комi-изтөгпычтө, дөгөдтө, вiж-майтөгтө, мел-пызтө да позө бөстны аптекаыс, либө корны пельшөрјасыс. Пельшөрјасыд быд-вөлөстын емөс, коран-кө, сөтасы, Јона-кө ылын целшөрөаныс олаң,

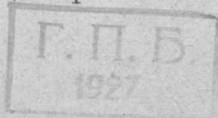
мөд-пөлөс-торјасые маҕтө позө вөчны. Порегос-пыддыс позө боетны сы-мында-жө төптөм-мөс-выј; виж-мајтөг-пыддыс—мысан-мајтөг, а кыз-пу-дөгдөд быдлаые сурө. Тај-јасые маҕсө вөчны сизі-жө, кызі ізтөгпыҕыд да госсыд вөчөд.

Кызі-жө маҕнас бурдөдчыны?

Маҕөн колө зырасны һөл-лун-чөж быд-лун кыкые: рытын і асылын. Јона колө һіртны маҕсө кучикад, мед јіҕас сижө пышқас да һөбзөдас сижөс, пазөдас сетые гаг-тујјассө-да. Луданінјастө маҕнас часҕынјөн колө зыравны. Зырасөмые-кө кыткө пыктас, мөд-ые-зырасөгөн сеті оз ков зыравны, мед шөјтчас.

Сижө-һөл-луннас лудыелы пыр өтө-дөрөм-гачөн колө овны, һөшта сы-бөрын-на лун-мөд оз ков веҕыны. Сижө сы-вөсна, мыј дөрөм-гачын вермасны лоны лудөм-гагјас да мед најө щөщ кулөны. Көкјамысые-маҕөн-зырасөм-бөрын позө мыссыны дебыд-ваһи да выльмыскөм-дөрөм-гач паставны.

Мукөд-дырјі лудыејас бурдөдчөм - бөрас норасөһы: көкјамысые-пө зырасөлі-а, лудөмыс ез быр; маҕыс һекытчөтујтөм вөлөма. Сижө вее норасөм. Збылые, бурдөдчыелөн һөшта кымынкө-лун јајыс лудас, сөмын сижө оз гаг-јасла, а јона-зырасөмыс-пөнда. Гагјасые секі абуөс-һін, кулөмаөс-һін. Кымынкө-лун-мысөті лудөмыс зикөз бырө.

Овлө, мүкөд-лудыеыс муртса маҕсө нир-
тыштас дај шаӊ. Сіңтө, ҕерт, он бурд. Се-
щөмјаслы јешщө кыгеаӊ нөлыебү поэџ
мавтчыны, а сыыс унҕыкыс некущөма оз поэ.

Лудыылыс став-новлөм-дөрөм-гачсө, волпас
да јурлөс-ежөдјассө, прөстуньнасө-да, пывеа-
нас-мысөм-бөрас колө сөстөма пөславыны,
часҕын-кымын пуны кунва-шып-да. Волпассө,
јурлөссө, ешкынсө, вылыс-паскөмсө-да мыј-
көдыра колө віҕны пөс-пывеанын, өшлөмөн.
Бөрвылас шонді-воҕын ывлавылын колө став-
сө јона төлөдны. Он-кө таҕсө вөч, гагјасыс
волпас-паскөмас коласны да бөр вуҕасны
морт-вылас. Вылыс лудөмыд лөө.

Лудөмтө уна-ногөн-на нөшта поэџ бур-
дөдны, сөмын мүкөд-ногөн-бырөдигас пыр
колөны докторлөн індалөмјас. Сывөсна на-
-јылыс тајө-һигаас огө пондө сорһитны, док-
торјасыд на-јылыс сің төдөны. Доктортөг
кыҕі лудөмыс мездөдчыны, лоі-һин гижөма.
Ачыд ас-кінад маҕсө вөчан, ачыд і бурдөд-
чан.

Мед оз вун, медын лудөм-јылыс јурад
пыдөҕык пырас, шуам нөшта:

1. Лудөмыд зев-вуҕана-виеөм, лөө
гагеаӊ.

2. Вужө лудыс-бөрдө да сіјө-көлуј-
-бөрдө інмөдчылігөн. Медса-јона
паскалө сіјө һајта да дурка-оли-
гөн.

3. Лудöмые бурдöдчöны маэөн. Маэсö вöчöны коми-изтöг-да, кыз-пу-
-дöгöд-да, мел-пыч-да, поре-гос-да,
виж-майтöг сорöсые. Көкжамысые-
-мавтчöм-бöрын (быд-лун рытын да
асылын) колö лудыелые став-новлан-
-кöлујсö пєславны, јона пуны кунва-
-пыщкын.

4. Пелька да сöстöма-олöм—лудöмлы өмерт.

Быд-пöлөс-вужана-виеöм лöө зев-поснидик-,
куш-өинмөн - адзытöм-гагјасеаң. Некущöм-
-вужана-виеöм оз вермы лоны, абу-кө виемö-
-дые-гагыс. Җоңвиҗа-морт-вылö виеöдые-гагјас
вужöны либö виеыс-мортсеаң да скöтсеаң, либö
кöлујыс да сыөдые пукеöны. Сиз-кө, вужана-
-виеöмјасөн кык-ногөн виемöны, кык-ногөн і
колö бурдöдны. Мөдкө, олөмсö да оланінсö
виеысјаслыс колö бурмөдны, весавны ола-
-ніныс гаг-позсö. Җоңвиҗалуи-кө колö, сöстöм-
-жыка колö овны.

Өни виҗөдламö, код-ногыс-жө буржык гагјас-
өсө бырөдны.

Јөзөс-виемөдые-зев-поснидик-гагјастö, бак-
-теріјастö, адҗисны микроскопөн. Најö вывті-
-уна-лок мортыдлы вöчöны. Вескаласны сылы
да пыр і виемөдасны сіјөс. Рөдмасны да
виеöмыс сөкыджык лөб: унанад пөгібö-вош-
-тасны морттö.

Велөдчөм-јөз кажалөмаёе, мыј вужана-ви-
сөмјасыд гагјассаң лооны, да пыр і пондөмаёе
велөдны најөс, кыјөдны налыс олөмсө, рөд-
мөмсө, мыј радејтөны, кытчө пукөөны, кыңи
виемөдөны јөзөс да скөтөс, мыјыс кулөны,
мыјыс оз повны. Вөлөмакө, сөстөма-олөм,
пелк-керка, сөстөм-паскөм да шонди-југөр
јона өдјө виөны посөи-гагјасөс. Шонди-
дырји да сөстөма-олигөн гагјас оз вермыны
овны.

Мөдарө: пемыд-, һајт-, лок-дука-ул-руа-кер-
кајас налыс зев мусаёе. Рөдмыныс көт сені
најө і оз рөдмыны, да дыр олөны, оз кувны.
А олөны-кө, ловјаёс-кө, вермасны, инө, быд-
здук кодөскө виемөдны, дажө вины.

Нөшта виесталам, кыс куш-сінмөн-адзытөм-
посөидик-гагјас вескалөны мортлы:

1) сынөдыс;

3) быдторсаң, мыј ем морт-гөгөрын: ваыс,
скөтсаң, виеыс-јөзсаң, көлујсаң да с. в.

Сөстөма-олие-јон-јөз шоча виеөны. Јонјас
бура сојөны, бура дөзөритөны аенысө, сөс-
төма олөны. Најөс виеөдыс-гагјас оз вер-
мыны, аеныс на-пыщкын лекарствојастөг
кулөны.

Дурка-, һајта-олиејас (кодјас ас-бөреаыс
һөти оз кыјөдны, ставыс налыс вескод) да
кодјас вынјаыс-вывти ужалөны, щыгјалөны,—
најө щөкыда виеөны. Налөн организмыс вие-
өдыс-гагјаскөд оз вермыс возсаены.

Лудам ми зик њайта-олөм-понда. Кодлөн керкаыд дурк, ачыс пыр њайт, паскөмыс њайтысла кормөма—серыс оз төдчы, сетыс лудөмыд оз петав. Уналаын крестана лудөмсө њайт-виемөн (њечист) і шуоны. Велөдчытөгыс да гөгөрвоөмаөс, кысаң сижө лө. Оз-кө кутны лудысјас докторлыс кывзыны, лудөмыс оз мынны. Нөшта мукөдөс-на виемөдасы.

Мајтөгөн-мысеігөн лудөм-гагјас кучік-вылыс ванас пожјасөны, кучікыс сөстөммө. дөрөм-гачыс кунваын-пујгөн став-гагјыс кулө,—көлујыд сөстөм-жө лө.

Уна-морт кулө мијан њайта-олөмыс, јешщө-уна виемө њайт-ва-јуөмыс. Коміјас ескө шулөны, ваө-пө да њањө пежыд оз сібды, да сижө абу сизі. Оз артавны најө, кымын-морт њайт-ваыс виемө да кулө. Бостам јукмөс-ванымөс. Веекыда-кө шуны, јукмөсјасыд мијан зев њайтөс. Вијам ми најөс вевттөг. Челад шыблалөны сетчө быдеама-њайтөс, лөпсө-да. Вала волөны быдеама-пөлдөс-јөзыс: виеысјас, зөњвијажас. Унаыс овлө, јукмөс-ведра-помыс јуөны, мылөссө сесеа бөр јукмөсас кистөны.

Өтө-виеыс ведранас сујас бактеріјасө јукмөсө, а сижө сесањ паскалас грезд-пастаыс, виемөдас мукөдөс. Кызї-пө сизі-олігөн да вијигөн јукмөсын сөстөм-ва вермас лоны?

Уналаын ватө јуыс гүмлалөны, оз весіг њекор думыштлыны мыјда-њайт сені. Кодлөн куцөм-њайт ем, ставсө сетчө лөзөны,

бөрвылас сесса сїѳ-васѳ асныс-жѳ і јуѳны.
А бактєріјатѳм-ѳајтыд-ѳѳ оз овлы.

Кєркајасным мукѳд-дырјыс зєв-нїн дуркѳѳ
да ѳајтѳѳ, да јєшщѳ-на сєтщѳ балајас да
порєпїјан пыртам, чїпанјасѳѳ сєні вїѳам-да.
Кєркасѳ гїдѳ пѳртам. Кїным да јајным мїјан
абу-жѳ пыр сѳстѳмѳѳ. Кїтѳ да чужѳмтѳ јєш-
щѳ-на-кѳѳ омѳлыка быд-лун ѳтчыдытѳ мые-
кылам-а, јајтѳ зєв гєжѳда. Мајтѳгјас адчывлам
шѳча.

Лунтырѳн уна-пѳлѳс-уж вѳчам, быдєама-
ѳајтас да пєжас луасам, карта-гѳгѳр ідралам,
мѳстѳ сѳѳдам, пачад унаыс пыралам, жѳж
чышкам, а кїјаснымѳѳ вєк ог мыкѳѳ, асја
мысєѳм-кєжыс олам. Шуам: ѳєкор-да, вунї
-да. Унаыс сїѳї, мысєытѳг, пызан-сајѳ пукєам,
ѳајт-кїѳн сѳјам, ѳаѳ шѳралам, јај крѳ-
шїтам. ѳаѳ да јајыскѳд кїєыным вѳмѳ ѳај-
тыс пырѳ, а ѳајтыскѳд -щѳѳ быдєама зєв-
поснїдїк вїєѳдыс-гагјас.

Бѳлнїчаясын быдєама-вужана-вїєѳмѳн-вї-
сѳдыс-гагјас зєв уна, но уѳалысјасыс сєні
(пєлшѳр-докторјас, сїдєлкајас-да) шѳча вїє-
мылѳны, нѳшта шѳча кулѳны. Сїѳѳ сывѳсна,
мыј ѳајѳ кыјѳдѳны ас-бѳрєаыс, вїѳѳны аснысѳ
сѳстѳма, щѳкыда мысєѳны. Сїдєлкајєтѳ-бѳє-
тїгѳн доктор вєжѳралѳѳ налы, кущѳм-ыжыд-
-омѳл вєрмас лѳны ѳајта-дурка-олѳмыс. Сѳ-
мын-пѳ сѳстѳма-олѳмѳн вєрманныд ужавны
танї, вїѳны аснытѳ вїємѳмыс да ємєртыс.

Kodi сесса доктор-велöдöм-серти олас, сылы
виемјасыд озжык і кутчигны.

**5. Видчыг виемјасыг: бурдöдчöм-дорыг сijö
кокниджык.**

Виемјасыг јона колö видчыгны, а виеман-
кö, ödjöнжык колö мунны доктор-ордö да
бурдöдчыны, вöчны, мыј сijö щöктас, овны,
кыз велöдас. Важ-јöз шулöмаöе, виемынид-
-пö-öд зев кокни, бурдöдчыныг јона-сöкыд-а,
виеман да војасөн сijöс лoас пöжны. Аеныг
гöгөрвоöмаöе, кущöм-кокни зöнвизатö воштыны
да кущöм-сöкыда бөр шедö сijö. Либö: зöн-
визанымöс-пö огö жалитö, огö визö аенымöс-а,
виемам да матајтчам: овны ни ужавны ог
вермö, мукöдлы покој огö сетö-ни. Нöшта
кор чорыда виедö, виегес-динын пыр ыжыд-
-мортлы лöб бергавны. Небог он ужав секи,
став-ужсö лöб еновтны.

Американетсјас шуöны, кадыд-пö зарни.
Сijö сывöсна, мыј быд-морт мыјкö вöчö,
а быд-уж мыјкö сулалö, кущöмгö-дон.
Быд-кöзайн-кö ескö тегас унаö-кад сылөн
гемјайскöд мунöма виемјас да бурдöдчöмјас-
-вылö, вужöдас сijöс сöм-вылö, содтас сетчö
лекарствојас да бурдöдгесјас-вылö да, вöли-
ны-кö кулыгес, најöс-зөбöм-гуалöм-рöскöд-
сö,—бура уна-öд каяс. Сijö-сöмыс ескö уна-
-тор-вылö тырмис. Поэгес ескö щониджык-гид

вöчны да балапiантö, кукаñясöс, чiпанжа-
сöс, порепiанöс-да вiçны сенi. Сeкi егкö
керкаыд сöстöмжык вöли, ещажык вiсöдые-
-гагяс олисны сенi. Вывтi-öd омöль скöт-
-пiантö керкаын-вiçöмыд: најö жона вiсöмжастö
разöдöны, сiт-куçнас керкасыд сынöдсö жона
щыкöдöны. Керка-жождыд најöс-вiçöмые зев-
-ödjö сiемö. Лунвылын керкажасыс му-жожаөе-
жык, сывöсна сенi керкажасыс помiс-дукыс
оз i бравлы.

Cijö eöm-вылö поэис öшиңжастö гыреöдны,
форточкажас вöчавны-да. Сeкi егкö керка-
-сынöдтö щöкыда тöлöдiм, сöстöм-сынöда-инын
олiм. Керкатö ыжыджыкöс да буржыкöс по-
зис стрöйтны. Керка-пыщкөссö iзвескаөн бе-
литны. Iзвескаыд зев-бур-жад вiсöдые-гагяслы,
жона најö кулöны сые. Сeсса жежд-стененд
найтис лöсыда тöдчö, щökыджыка поэö ва-
-рузумөн кокнiдiка чышкыштавны да вылыс
белитны. Сы-вылö уна-кад да eöm оз мунны.

Поэис егкö унжык-майтöг нöбны да майтö-
гөнжык i мыссыны.

Поэис быд-мортлы еемжаад торжа-крöвач
лöсöдны. Торжөн-узлiгөн вiсöмжасыд озжык
разавны. Öтлаын жождын тупласiгөн зев кок-
ныа мöда-мöдсөñ вiсман.

Ас-çоңвiçа-понда-кö ми жонжыка пондам
мöвпавны, оз-на веег eöm ков тажö-став-
-вылас, кызсö eömtöг поэö вöчны: вöрыд
мижан ем — керкажастö позас ыжыджыкöс

вѣчавны. Өнi семја-котырыд өтi-пелѳсын олѳны-а, керка-жынғыс-унжык-местаыс сарај да картајас-улынѳе. Нiштѳ оз-жѳ ков нѳбны,— шоныд-гiдiд артмас. Iзвескаыд на-ѳд сурѳ-i, колѳ сѳмын босевны корены сiјѳс-а.

Керкаыд-кѳ гажа да пелк, ольејасыс ас-бѳреасыс јонжыка пондасны кыјѳдны: ѳajt-јajѳн да сѳд-дѳрѳм-гачѳн јанчiм лѳѳ налы овны. Пондасны щѳкыджыка бура-песласны да щѳкыда мысыны. Крестана-ужыд-ѳд сѳкыд, сѳд-уж: пыр ѳajt да бус-пыщкын лѳѳ песеыны да му-гѳгѳр ужавны. Мыреігас ѳajtчѳмыс-кынчi јона пѳсалѳны. Пѳсыс да ѳajtыс пукѳѳны дѳрѳм-гачас, зыртѳны јajсѳ, зыртѳмiнѳдыс отсалѳны пырны вiсѳдыс-гагјаслы. Сывѳсна ужалiгѳн јона-щѳкыда дѳрѳм-гачтѳ колѳ вежны. Унжык крестанаыс оз вѳдiтны волпасевыв-дѳра. Волпас-ежѳдыс налѳн кормѳма ѳajtысла, тыр быдсама вiсѳдыс-гагјасѳн. Сiзi, ѳajt-вылас i учлѳны, вiсѳдчѳны. Сiјѳ абу бур, воѳѳ сiзi-овны оз поѳ. Колѳ лѳсѳдны волпасевыв-дѳрајас да унжык дѳрѳм-гач. Мед iчѳтiка-рѳскѳд-кѳ лѳѳ, зѳнвiзалуныд-ѳд став-сѳмеыд-на дона. Сесеа-ѳд рѳч-дѳра сетчѳ оз ков. Крестанкајслѳн ас-кыѳм-дѳра уна. Вешшѳрѳ-ѳд најѳ нывјасыелы прiданнеј чѳжѳны: сiстѳны дѳрасѳ. Буржык-жѳ зѳнвiза-ныв быдтыны да зѳнвiза-сајѳ сетны сiјѳс. Зѳнвiза-мортыд паскѳмсѳ ачыс лѳсѳдас.

Быдөн төдөны, кушом-кокнi мыеём-бөрн, бытё вывсыд сёкыд-нон усё. А бура верман мыеыны сёмын пывеанын. Сывёсна быд-вежонын колё пывеыны.

Рочын ас-пывеаныд уна-крестаналён абу. Jöz-ordö пыр мунны абу лёсыд. Сывёсна унжыксё пывеанын-мыеытөг i олёны најö. Гырыс-карјасын аскежа-пывеанјасыд абуёе-жö, сенi ставныс öтласа-пывеанјасын пывеёны. Лунвылын грездјасын некушом-пывеан-перевод оз төдны. Шонтыштасны васё гортас дај мыеёны пачвоғас. Төдöмые, кушом-мыеём сiјö? Сёмын најтсё туша-куғаыс разöдöны. Пыр-ужалiгөн тушаад најтыс уна чукöрмö, iчöтiка-ванад, буракö, сөстöмöзыд он мыеы. Нöшта мукöд-дырјыс сiјö-iчöтiка-ванас кык-кујим-морт-на мыеёны-а. Кушом-бур-нö сыыс? Кодлөнкö најтыс јажеыс вессеас-оз?—Төдöмые, оз. Сесеа-öд керкајасыс постёе. Öтi-вежöсын вiт-квајт-морт олёны, сојöны-јуöны, сенi уёлöны-i. Шöщ-кö-i мыеыны сенi пондасны, от төд-нiн мыј-i лö. Мужiкјас-мыеёгөн нывбабајаслы лö пыш-јывны, нывбабајас - мыеёгөн — мужiкјаслы. Мыеёганыс став-ваыс жоғас летчö. Му-жожекö—нiлзö, најтö пöрö. Сывёсна крестанайс мыеёны сенi сёмын гырыс-прағникјас-воғын. Мiјан комыд, пывеаныс-кö аслас абу, унжыкысё сёмын-жö гырыс-прағникјас-воғын пывё.

Колö зілны, гырыг-карјасын-моз, öтласа-пывсан вöчны. Артелöн сувтöдны сїјöс оз ло сöкыд дај донтöм сувтас. Пывсансö-вöдїтöмыс донтöмжык-жö пондас сулавны. Вöчныс позö коператїв-пыр. Позö сöмын-пывсантöмјаслы öтувтчыны да вöчны.

Öтї мöдлаын-кö сїзїтö вöчасны, öтувја-пывсаныс казаласны бурсö да мукöдлаын сїзї вöчасны. Колö сöмын кодлыкö зачїнсö вöчны-а, сесса мöдас, ужыс ачыс возöсö нуöдас.

Бостам лыддысан-керкајастö. Неважöн-на-öд на-јылыс весїг мöвпавныс некöд ез лытлы. А öнї? Лыддысан-керкатöм-вöлöстыс некöн абу. Быд-сїктö, быд-грездö ныга-газетыд пырöма, быдлаын лыддысан-керкајас воста-лöмаöс. Сїзї-жö ї öтласа-пывсанјастö стрöїтавны: колöмыс-кö лоö, керјыс да сöмыс сурас сы-вылö.

Вывтї-матö керкајассан пывсантö оз ков сувтöдавны. Öтїкö, бїыс колö повны; мöдкö, најтыс вїдчыны. Мї-öд пывсанад быдсама-најтсö лезам.

Пывсанјастö колö сöстöма вїзны: быд-пывсöм-бöрын мїчаа мыскыны сїјöс да бура тöлöдны. Вїсыејаслы зїкöр-бурдтöзыс пывсанö оз ков ветлыны: најö вермасны аслас-вїсöмнас мукöдöс вїсмöдны. Медса-нїн лудыејаслы оз ков пывсыны. Лудöм-гагајасыс ванас вїсые-вылыс летчасны да зöнвїзаяслы ї кајасны.

Пывсанад пыран да көні көсјан мыссыны, зев-јона пуан-ванас кикав сеті, мед, емөс-кө сені гагјас, ставныс заварітчасны. Тајө һекөдлы һекор оз ков вунөдны.

Дурк - пывсанын быдсама - виеөдыс - гагјас вермасны лоны. Бур-пыд-ди сещөм-пывсанө - ветлөмыс сөмын зев-ыжыд-лөк.

6. Нывбөр.

Ем кык-пөлөс лөк-виеөм: чакотка да лөк-виеөм. Кыкнаныс виеөдөны куға (унжыкысөсө чакоткаыд куға-жө виеөдө), сөкыда. Бурдөдны наыс виеысјасөс зев сөкыд, оз-на бур-лекарствојасөс төдны-да. Сывөсна быд-во виеөны најө уна-милльон-јөзөс. Оз-өд вес тајө-кык-виеөмсө јөзыд јорны, мед-омөль-торјөн лыд-фыны-да. Виеысјасыс аснысө мед-шудтөм-јөзөн шудөны. Сізі-өд-і ем: шудтөмлун тајө кык-виеөмыс. Лудөмыд виеөм-жө, омөль-жө сіјө, но шудтөмлунөн шуны оз поғ сіјөс. Абу шудтөмлун сіјө, а еін-јанчім: һајта-дурка-олөмла лудам. Мукөд-государствоја-сын лудөмтө важөн-һын оз төдны, мјан-код-һајта-дурка-олөмыс абу-да. Ми, дөрт ескө вывті јанчім сыыс-да, мед-дурка-олысјас. Сөлөмыд мајышмунө тајө-кывјасөс-шудтөм, но шуныс колө.

Том-војтыр, ужалыс-јөз-ныв-пјан! Ті томөс, велөдчөмаөс, быд-ужө кутчисад пөс-сөлө-

мөн,—бостчылөј вермасны тојөн да һајтөн,
төждыөј чоң-виҗалун-пондаыд. Воҗын-олыҗа-
сыс-өд ти.

Лөөдөј асыныд олөмнытө выль-ногөн,
буржыка. Ен сетчөј тојлы-пыщлы вильдны
аенытө. Комын-өд, со, кымын-морт быд-во
лудөмөн виеө, мукөд-грездас ставныс, грезд-
коднас. Емөе торја-семја-котырјас—нем-чө-
жыс лудөны. Вермад-ө ти, том-јөз, виҗөдны
тащөм-лок-вылө куҗса-сінмөн? Абу-ө тащөм-
локыс щөщ јанҗим тијанлы? Поҗө-ө воҗө таҗи
овны?—Оз поҗ. Колө пуктыны пом тащөм-
-олөмлы. Тырмас тојлы гулајтны мијан-вывти
да вирнымөс мијанлыс јуны. Гырыс-,кык-кока-
-тојјасөс верми-а, поснијастө колө-һин вер-
мыны. Весаламө ас-гөгөрыс немөвеја-һајтсө!

Вөлаыс-олыс-рабочеј-крестаналы важөн-
-моз һајтын овны оз поҗ. Том-војтыр, ми
надејтчам тијан-вылө. Һајтөн да тојөн-вер-
масны кужөм да вын тијан тырмас. Мөдые-
жыс сiјө-ужыс ыҗыд-аттө тијанлы шуасны
да бура каҗтыласны.

Иис. № 4665.

ЖУРНАЛЫГ:

Листбук.

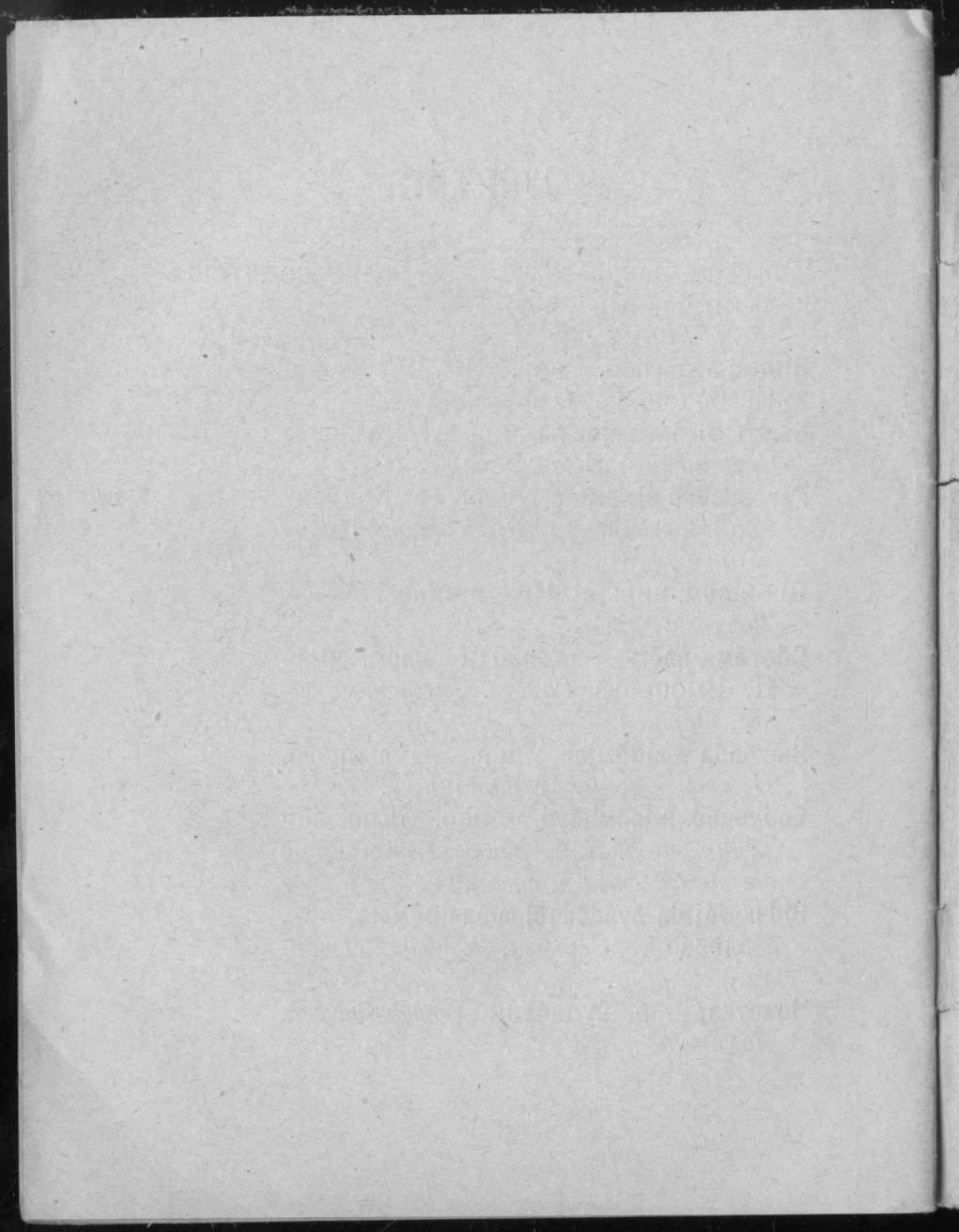
Кыввоэ	3
Мыла лудӧмлы оз волы пом	5
Мыј колӧ тӧдны лудӧм-јылыг	8
Кыці бурдӧдчыны лудӧмыг	25
Пелка да сӧстӧма-олӧм — лудӧмлы ӧмерт	19
Видчыг вӧсӧмјасыг: бурдӧдчӧм-дорыг сӧјӧ когнӧджыг	23
Кывбӧр	28

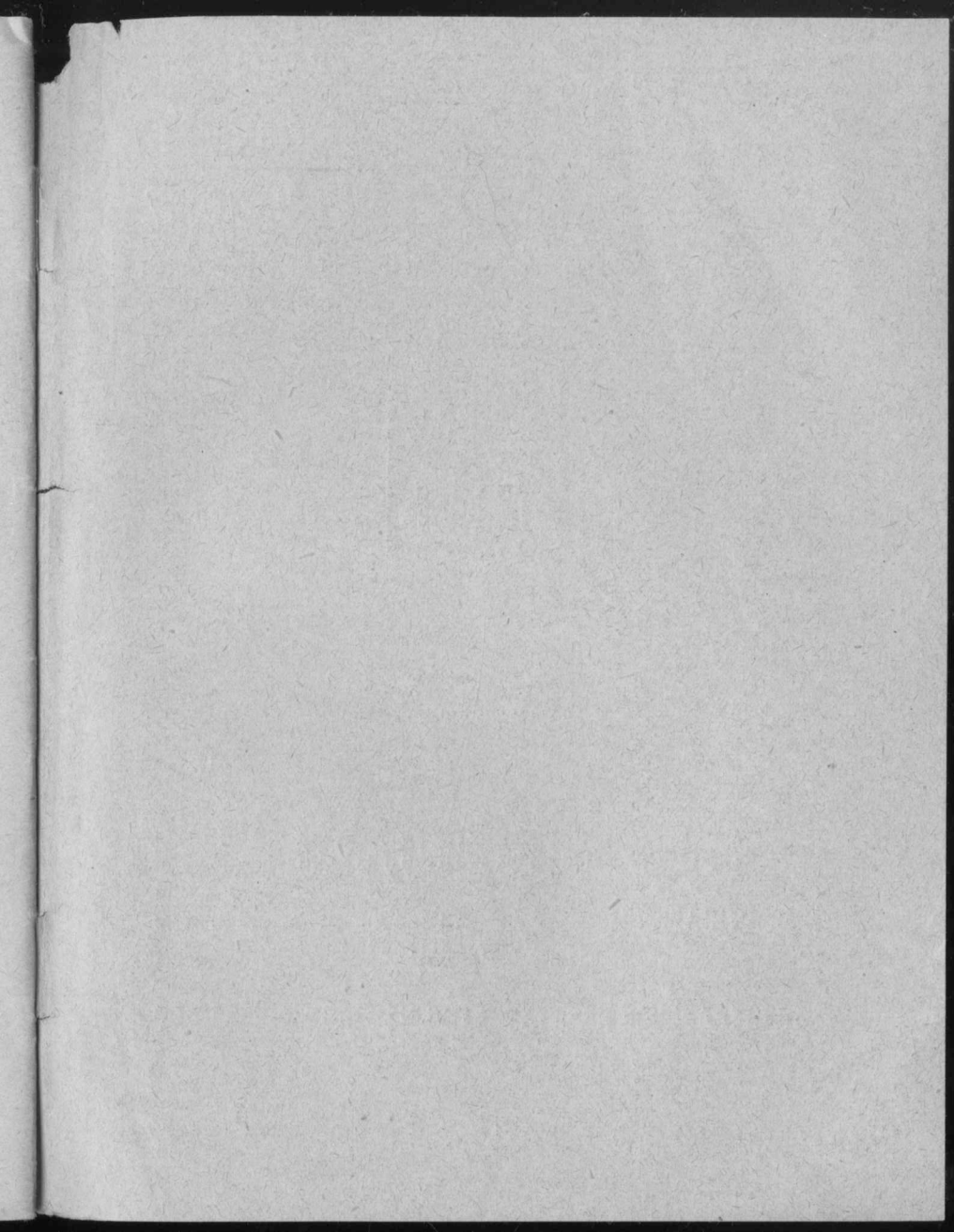
ЈУОРТАС

Џоњвіза - понда - тѳждысѳм - јылыс со - кушѳм
комі-ныгајас-нын емѳе:

доныс:

Вісѳмјас-јылыс , пер. Н. Чеусова и И. Суханова. <i>О болезнях</i>	40 к.
Быдтыгыс-мамјаслы , пер. А. Чеусовой <i>Сперанский. Азбука матери</i>	20 „
Гут разѳдѳ вісѳмјас , пер. Н. Кедров- ской. <i>Российский. Муха разносит бо- лезни</i>	7 „
Гін-вісѳм , пер. М. Полещикова. <i>Глоба. Трахома</i>	15 „
Сѳстѳма-олѳм — ѳоњвіза - олѳм , пер. П. Выборова. <i>Горбов. Чистота—за- лог здоровья</i>	20 „
Нывбаба—вісѳмјас , пер. Булышева. <i>Беседы о женских болезнях</i>	24 „
Енѳ ескѳ нынѳмабуѳ , пер. Жижевой <i>Дмитриева. Как люди болеют и мрут от невежества и суеверия</i>	7 „
Відчысѳј да бурѳѳдѳј лѳквісѳмыс , пер. Надеевой. <i>Беркова. Правда о сифи- лисе</i>	30 „
Чакотка , пер. Худяевой. <i>Гоффеншефер. Чакотка</i>	20 „

Доныс 20 ур.

Цена 20 коп.

Коми-3

2-1027

НА ЗЫРЯНСКОМ НАРЕЧИИ ЯЗ. КОМИ

ВРАЧ НАДЕИН

Чесотка и борьба с нею

Перевод Т. НАДЕЕВОЙ

ЦЕНТРАЛЬНОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО НАРОДОВ СОЮЗА ССР
МОСКВА, НИКОЛЬСКАЯ, 10